

بررسی تاثیر اندازه و سن شرکت ها بر تجدید ارائه صورت های مالی

زهرا حیدری دستجردی

دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران.

اردشیر بهاروند

استادیار، گروه حسابداری، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران. (مسئول مکاتبات).

Email: Dr.bahar1359@gmail.com

چکیده

این پژوهش به تاثیر اندازه و سن شرکت ها بر تجدید ارائه صورت های مالی می پردازد. برای تجزیه و تحلیل فرضیه ها از آزمون های آماری رگرسیون چندگانه و آنالیز واریانس و نمودار احتمال نرمال استفاده شده است. روش پژوهش حاضر با توجه به هدف کاربردی و روش گردآوری داده ها، روش توصیفی و همبستگی است. جامعه مورد بررسی در این پژوهش، شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و نمونه آماری شامل ۹۶ شرکت در طی بازه زمانی ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۳ است. نتایج پژوهش نشان می دهد بین اندازه شرکت و تجدید صورت های مالی ارتباط معنی داری وجود ندارد و همچنین بین سن شرکت و تجدید صورت های مالی ارتباط معنی داری وجود ندارد.

واژگان کلیدی: اندازه شرکت، سن شرکت، تجدید ارائه صورت های مالی.

مقدمه

ارائه مجدد صورتهای مالی برای بازار سرمایه حاوی اطلاعات جدید است. از دیدگاه سرمایه گذاران، اخبار ارائه مجدد صورتهای مالی فقط بیانگر مشکلات عملکرد دوره گذشته نیست بلکه نوعی پیش بینی مشکلات آتی برای شرکت و مدیریت آن نیز محسوب می شود و موجب سلب اطمینان سرمایه گذاران نسبت به اعتبار و شایستگی مدیریت و کاهش کیفیت سودهای گزارش شده می گردد. در حقیقت ارائه مجدد صورتهای مالی به صورت ضمنی، پیام وعلائمی مبنی بر قابل اتکا نبودن صورتهای مالی دوره های گذشته و کیفیت پایین آنها را به بازار سرمایه می دهند. و متعاقب این عمل، انتظارات سرمایه گذاران در ارتباط با جریان های نقدی آتی و نرخ بازده مورد انتظار آنها تغییر می یابد. حجم زیاد رسوایی های حسابداری در طی چند سال اخیر منجر به سلب اعتماد عمومی از شرکت های بزرگ و موسسات حسابرسی آنها شده است. تمام این رسوایی ها، همراه با تجدید ارائه صورتهای مالی بوده است. در اغلب موارد ارائه مجدد صورتهای مالی بیانگر وجود مشکلات در سیستم کنترل داخلی و نظام راهبری در شرکت هایی بوده است که شهرت و ارزش آنها در بازار آسیب دیده و حتی در برخی اوقات منجر به ورشکستگی آن ها شده است. طبق گزارش کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا^۱ تنها حدود ۹ درصد شرکت های پذیرفته شده در بورس آمریکا در سال ۲۰۰۶ صورتهای مالی خود را تجدید ارائه کرده اند و این میزان را به عنوان یک نگرانی از کاهش اعتبار گزارشگری مالی مطرح کرده است. تجدید ارائه حسابداری را می توان به عنوان گزینه های احتمالی برای تاثیر انتقال اطلاعات محسوب نمود. تجدید ارائه ها سبب ایجاد کاهش عمده در میانگین قیمت سهام برای شرکتهای تجدید ارائه کننده شده اند. بدین ترتیب کشف و اصلاح هرگونه اشتباه حسابداری منجر به انتقال اطلاعات نامطلوب درباره شرکت به فعالان بازار سرمایه خواهد شد. تجدید ارائه در مورد افزایش ریسک اطلاعات شرکت تجدید ارائه کننده ناشی از کاهش اعتبار صورتهای مالی و کیفیت پایین حسابداری، هشدار می دهد. همچنین تجدید ارائه ها ممکن است به سرمایه گذاران در مورد وخیم تر شدن احتمالی وضعیت اقتصادی شرکت تجدید ارائه کننده هشدار دهند (Palmrose et al, 2004).

مبانی نظری

در مفاهیم نظری گزارشگری مالی، هدف تهیه صورتهای مالی، به عنوان هسته اصلی گزارشگری مالی، این طور تعریف شده است: "ارائه اطلاعاتی تلخیص و طبقه بندی شده درباره وضعیت، عملکرد و انعطاف پذیری مالی واحد تجاری است که برای طیف گسترده از استفاده کنندگان صورتهای مالی در اتخاذ تصمیمات اقتصادی مفید واقع شود. مفهوم ارائه صورتهای مالی و عدم تقارن اطلاعاتی از جنبه های گوناگون مورد بررسی و تحقیق قرار گرفته اند و تعاریف مختلفی نیز در این رابطه ارائه شده است. برخی از آنها عبارتند از: تجدید ارائه صورتهای مالی، به معنی ارائه مجدد اطلاعات مالی سال گذشته به منظور اصلاح اطلاعات نادرست یا افزایش قابلیت مقایسه، یکی از پدیده های رایج در ایران است (رفیعی، ۱۳۹۳). رفیعی (۱۳۹۱) رواج تجدید ارائه صورتهای مالی در ایران را در بازه زمانی ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۹ بالغ بر ۸۰ درصد گزارش نموده است، این در حالی است که شرکتهای پذیرفته شده در بورس های اصلی ایالات متحده این نسبت از عدد ۷ درصد بیشتر نبوده است. رواج این پدیده از آن جهت دارای اهمیت است که آثار مخرب متعددی به همراه دارد. اطلاعاتی مربوط تلقی می شود که بر تصمیمات اقتصادی استفاده کنندگان در ارزیابی رویدادهای گذشته، حال و آینده با تایید یا تصحیح ارزیابی های گذشته آنها موثر واقع شود. به عبارت دیگر اطلاعات مربوط یا دارای ارزش پیش بینی کنندگی و یا حائز ارزش تایید کنندگی است. هنگامی که واحد تجاری صورتهای مالی خود را تجدید ارائه می کند در واقع اطلاعات صحیح را حداقل یک سال پس از اتخاذ تصمیمات اقتصادی مربوط در اختیار استفاده کنندگان قرار می دهد و از آنجا این تاخیر زمانی از ارزش پیش بینی کنندگی و تایید کنندگی اطلاعات می کاهد بنابراین، ویژگی مربوط بودن اطلاعات خدشه دار خواهد شد.

تجدیدارائه های اختیاری را منسوب به تجدیدارائه های انجام شد توسط مدیریت و تجدیدارائه هایی که توسط کمیسیون بورس اوراق بهادار و سایر نهادهای مقررات گذار و حسابرسان مستقل پیشنهادوارائه می گردد تجدیدارائه های اجباری می داند. در برخی تحقیقات تجربی انجام شده در بازار سرمایه، اطلاعاتی که به طور اختیاری انتشار می یابد دارای اثر بزرگتری بر تغییر در ارزش شرکت نسبت به افشا اجباری اطلاعات هستند (Yun & Kim, 2010). محققان همچنین علاقمند به ارزیابی دلایل مختلفی هستند که چرا سرمایه گذاران دارای واکنش منفی (ناشی از کاهش اطمینان) یا مثبت (ناشی از اصلاح اشتباهات حسابداری) یا تجدیدارائه های سود بعد از اجرای قانون ساکس هستند (مکیان، ۱۳۹۳). اما در مورد عدم تقارن اطلاعاتی باید گفت که فرض وجود اطلاعات کامل و متقارن در بازار رقابت کامل متضمن این است که هیچ دسته یا گروهی نمی تواند برتری اطلاعاتی داشته باشد. با حراز فروش بازار رقابت، نیروهای بازار با همان دست نامرئی، تخصیص بهینه منابع و تعادل در بازار موجب می شوند که در نهایت برابری قیمت با هزینه موجب تعادل در بازار و تعیین قیمت نهایی کالا می شود. قیمت در این بازار معیاری از کیفیت کالا محسوب می شود که در بلندمدت اقتصاد را به نقطه بهینه می رساند، اما وجود اطلاعات کامل بین خریداران و فروشندگان به سختی امکان پذیر است و اولین بار نقد کامل بودن اطلاعات، تحت عنوان اقتصاد اطلاعات در کار استیلگر که نقش اطلاعات را در تعیین قیمت های بازار و بازانرژی کار مطالعه نموده، دیده می شود (Akerlof, et al, 1970). مطالعه ی وی توسط آکرلوف^۱، اسپنس^۲ توسعه یافت. آکرلوف با استفاده از رابطه بین کیفیت و عدم قطعیت، مفهوم اطلاعات نامتقارن (وضعیتی که یک طرف معامله دارای اطلاعات بیشتری در خصوص کیفیت کالا نسبت به طرف دیگر می باشد) را معرفی کرد و نشان داد که تفاوت اطلاعات بین خریداران و فروشندگان باعث مساله لمون و انتخاب نامناسب شده که نتیجه آن شکست بازار است. آکرلوف (۱۹۷۰) نشان داد که عدم تقارن اطلاعاتی می تواند موجب افزایش گزینش مغایر در بازارها شود که این امر قبل از وقوع معامله برای افراد به وجود می آید. اسپنس خاطر نشان می کند که واسطه های مطلع می توانند با انتقال اطلاعات محرمانه خود به واسطه های کم اطلاع، درآمد بازار خود را بیشتر کنند. آکرلوف نوعی بازار را به تصویر می کشد که در آن فروشنده نسبت به خریدار اطلاعات بیشتری را در اختیار دارد. البته حسابداران برای کاهش مشکل گزینش مغایر سیاست افشای کامل را پذیرفته اند تا میزان اطلاعات در اختیار عموم افزایش یابد. عدم تقارن اطلاعات بین سرمایه گذاران ممکن است موجب ارزشگذاری اشتباه شرکت شده و انگیزه ای برای تصحیح ارزش گذاری اشتباه از طریق افشای بیشتر اطلاعات ایجاد نماید (Dye 1998). حاصل افشای داوطلبانه اطلاعات نیز، کاهش شرایط عدم اطمینان و عدم تقارن اطلاعاتی است و باعث افزایش اطمینان سرمایه گذاران به مدیریت شرکت می شود (Chan et al. 2005). تحقیق حاضر در پی یافتن رابطه بین اندازه و سن شرکت ها با تجدیدارائه صورتهای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار است.

پیشینه های پژوهش

چان و همکاران (۲۰۰۵) داده های معاملات و دفتر سفارشات محدود در بورس کوالا لامپور را بررسی کرده و مدارکی مبنی بر بهبود حد نوسان قیمت و عدم تقارن اطلاعاتی نیافتند. آن ها نتیجه گرفته اند که حد نوسان قیمت، هزینه های جدی را حتی در بازاری بادامنه نوسان وسیع تحمیل کرده است.

وودز (۲۰۰۹) وقوع تجدیدارائه صورت های مالی در صنایع مختلف را از ابتدای سال ۲۰۰۲ تا پایان سال ۲۰۰۵ با یکدیگر مقایسه کرد و تفاوت معناداری را مشاهده نموده است. یافته های وی نشان می دهد که ۳۳٪ تجدیدارائه ها در صنایع تولیدی و ۲۰٪ آن ها در بخش فناوری رخ داده است. همچنین تبدیل سود خالص گزارش شده به زیان خالص تجدیدارائه شده در بخش فناوری بیش از سایر صنایع بوده است.

¹ Akerlof

² Spence

در پژوهشی دیگر لین و همکاران (۲۰۱۲) عوامل تعیین کننده عدم تقارن اطلاعاتی را با استفاده از متغیرهای شرکت و بازار بررسی نمودند، یافته‌های آنان نشان داد که عدم تقارن اطلاعاتی (اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام) با حجم معاملات و تعدد معاملات رابطه معناداری وجود دارد.

کریم و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهشی رابطه بین مدیریت سود و عدم تقارن اطلاعاتی را بررسی نمودند. یافته‌ها نشان داد که بین مدیریت سود و عدم تقارن اطلاعاتی رابطه معناداری وجود دارد.

قائم و وطن پرست (۱۳۸۴)، نقش اطلاعات حسابداری در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در بورس اوراق بهادار تهران را بررسی نمودند، نتایج پژوهش نشان داد که در بورس اوراق بهادار تهران، امکان افشای اطلاعات وجود دارد و اینکه در دوره قبل از اعلان سود، احتمال صرف تلاش بیشتر برای کسب اطلاعات محرمانه وجود دارد.

رحیمیان و سالکی (۱۳۸۸) در تحقیق با عنوان رابطه میان برخی سازوکارهای حاکمیت شرکتی و عدم تقارن اطلاعاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران اظهار داشت ارتباط میان تغییرات نقدینگی بازار (تغییرات اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام و عمق بازار) در اطراف اعلامیه‌های سود به عنوان نماینده عدم تقارن اطلاعاتی و نسبت مدیران غیر موظف هیئت مدیره، در صدمالکیت سرمایه گذاران نهادی و واحد حسابرسی داخلی به عنوان سازوکارهای حاکمیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از موده شده است. نتایج حاصل نشان می‌دهد میان واحد حسابرسی داخلی و معیارهای عدم تقارن اطلاعاتی رابطه معناداری وجود ندارد.

احمدپور و عجم (۱۳۸۹) به بررسی رابطه بین کیفیت اقلام تعهدی و عدم تقارن اطلاعاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند، در این پژوهش ۳۴۶ مورد اعلان سود برآوردی شرکت‌ها در طول سالهای ۱۳۸۷-۱۳۸۱ مورد بررسی قرار گرفتند نتایج نشان داد که کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌ها، تاثیر معنی داری بر میزان عدم تقارن اطلاعاتی دارد.

کاشانی پور و مومنی (۱۳۹۰) در مقاله‌ای تحت عنوان مروری بر عوامل موثر بر عدم تقارن اطلاعاتی و معیارهای سنجش آن در تحقیقات بازار سرمایه، عوامل موثر بر عدم تقارن اطلاعاتی را کیفیت افشا، اندازه شرکت، میزان مخارج تحقیق و توسعه، فرصت‌های رشد، تعداد تحلیل‌گران پی‌گیر شرکت و تعداد سهامداران شرکت معرفی کردند.

رفیعی (۱۳۹۱) در تحقیقی در تعیین عوامل موثر بر وقوع تجدیدارائه، دریافتند نسبت سودآوری، اهرم مالی، طول دوره، تصدی مدیریت، تغییر مدیریت، تغییر حسابرسی و اندازه موسسه حسابرسی بر وقوع تجدید ارائه صورت‌های مالی موثر است. متغیرهای اندازه شرکت، افزایش سرمایه و پاداش مدیریت فاقد رابطه معناداری با وقوع تجدید ارائه صورت‌های مالی بوده‌اند.

روش پژوهش

این تحقیق از منظر هدف از نوع تحقیقات کاربردی است. در واقع یک تحقیق کاربردی تحقیق است که از اطلاعات واقعی و روش‌های مختلف آماری برای رد یا عدم رد فرضیه‌ها استفاده گردد و در حوزه تئوری اثباتی قرار می‌گیرد. طرح پژوهش آن از نوع شبه تجربی و با استفاده از رویکرد پس رویدادی (از طریق اطلاعات گذشته) است. در این پژوهش از این روکه در پی یافتن رابطه معنی داری بین متغیرهای تحقیق هستیم و همین‌طور به مطالعه حدود تغییرات متغیر وابسته با توجه به حدود تغییرات متغیرهای مستقل می‌پردازیم، در زمره پژوهش‌های توصیفی-همبستگی قرار دارد. انجام این پژوهش در چارچوب استدلال قیاسی-استقرائی می‌باشد، بدین معنی که مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه مطالعات کتابخانه‌ای، مقالات و سایت‌ها در قالب قیاسی و گردآوری اطلاعات برای تایید یا رد فرضیه‌ها در قالب استقرائی می‌باشد.

فرضیه های پژوهش

- بین اندازه شرکت و تجدید ارائه صورت های مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.
- بین سن شرکت و تجدید ارائه صورت های مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

متغیر های پژوهش

جهت آزمون فرضیه تحقیق از مدل زیر بهره گرفته شد:

$$\text{Restate}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{LogTA}_{it} + \beta_2 \text{AGE}_{it} + \beta_3 \text{ROA}_{it} + \beta_4 \text{ROE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در این مدل داریم:

Restate: یک متغیر مجازی است در صورتیکه شرکت اقدام به ارائه مجدد صورت های مالی کرده باشد معادل با یک و در غیر اینصورت معادل صفر می باشد.

Log TA: جهت اندازه گیری اندازه شرکت لگاریتم دارایی های شرکت محاسبه می شود. اندازه شرکت می تواند جایگزین توان آگاهی بخشی قیمت شود، زیرا هرچه قدر شرکت بزرگتر باشد، بیشتر مورد توجه رسانه های خبری قرار می گیرد. ریچاردسون (۲۰۰۳) دریافت که اندازه شرکت با احتمال ارائه مجدد، رابطه مثبت دارد. این احتمال وجود دارد که شرکت های بزرگتر، بیشتر توسط سرمایه گذاران و تحلیل گران مورد بررسی قرار گیرند و این بررسی دقیق موجب می شود که فشار بازار سرمایه برای انتخاب روش های حسابداری متهورانه افزایش یابد. اندازه شرکت از طریق لگاریتم طبیعی ارزش بازار شرکت در پایان فصل اعلان سود، محاسبه شده است.

AGE_{it}: نشان دهنده سن شرکت است که حاصل تفاوت سال تاسیس و سال جاری در مدل در نظر گرفته شده است.

برای بالابردن معنی داری مدل از متغیرهای کنترلی به شرح زیر استفاده شده است:

ROA: سودآوری شرکت که عبارت است از نسبت سود قبل بهره و مالیات به ارزش دفتری دارایی های شرکت.

ROE: بازده حقوق صاحبان سهام که عبارت است از نسبت سود قبل بهره و مالیات به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام.

جامعه آماری و روش نمونه گیری

جامعه آماری این پژوهش کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد که دارای اطلاعات لازم جهت محاسبه متغیرهای تحقیق، طی دوره مورد بررسی بوده اند و همچنین هر یک از شرکت های متعلق به یک صنعت خاص را تشکیل می دهند. براساس بررسی های صورت گرفته، جامعه آماری این تحقیق شامل شرکت هایی است که حداقل از اول سال ۱۳۸۹ در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده بودند. برای انتخاب نمونه در این تحقیق از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. بدین صورت که ابتدا کلیه شرکت های که حداقل از اول فروردین ۱۳۸۹ در بورس پذیرفته شده بودند فهرست شدند و سپس کلیه شرکت هایی که دارای شرایط زیر باشد به عنوان نمونه انتخاب شدند:

- سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفند ماه باشد و در فاصله سالهای ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ تغییر سال مالی نداشته باشند.

۴. شرکت‌های انتخابی از نوع شرکت‌های دارای فعالیت سرمایه‌گذاری نباشند.

۵. نماد آنها تا پایان سال ۱۳۹۳ بسته نشده باشد.

۶. اطلاعات ماهانه قیمت سهام این شرکت‌ها و صورت‌های مالی آنها در طی دوره زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۳ در دسترس باشد.

۷. در طول دوره تحقیق، سهام آنها دچار وقفه معاملاتی طولانی‌تر از ۶ ماه نشده باشد.

باتوجه به شرط اول و دوم برای ایجاد تجانس و همگنی بین شرکت‌های نمونه، شرکت‌هایی که سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفند نبوده و شرکت‌های سرمایه‌گذاری به دلیل ماهیت فعالیت آنها و ارقام مندرج در صورت‌های مالی آنها، از جامعه مورد بررسی در تحقیق کنار گذاشته شدند. از آنجایی که شاخص قیمت سهام بر اساس بازده زمانی محاسبه می‌شود و وجود وقفه معاملاتی باعث می‌شود که شاخص قیمت را نتوان به طور دقیق محاسبه کرد، در نتیجه اجرای رگرسیون زمانی نتایج معقولی را به دنبال نخواهد داشت. بنابراین با توجه به شرط آخر شرکت‌هایی که دارای وقفه معاملاتی بیشتر از ۶ ماه بودند از جامعه مورد بررسی کنار گذاشته شدند. بر همین اساس تعداد ۹۶ شرکت حائز تمامی شرایط بودند و برای انجام تحقیق انتخاب شدند.

روش گردآوری داده‌ها

داده‌های مورد نیاز این تحقیق شامل دو قسمت می‌باشد. برای تامین داده‌های بخش نظری بهترین روش به منظور بررسی سابقه تحقیق در داخل و خارج از کشور بکارگیری شیوه کتابخانه‌ای است. همچنین به منظور جمع‌آوری داده‌های مربوط به بخش تجربی و آزمون فرضیه‌های تحقیق از صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران که در سایت پژوهش، توسعه و مطالعه‌های اسلامی و سایت رسمی بورس اوراق بهادار تهران و در مواردی نیز با استفاده از نرم افزار ره‌آوردنوبین، گردآوری می‌شود.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در ابتدا از آزمون کولموگوروف اسمیرنوف (K-S) برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها استفاده می‌گردد. که اگر سطح معناداری بیش از ۰,۰۵ باشد، فرض نرمال بودن خطاها تایید می‌گردد. سپس برای معنادار بودن مدل رگرسیونی از طریق جدول انووا و آماره F بررسی شده است طوری که اگر میزان آنووا، کمتر از ۰,۰۵ باشد، مدل خطی است و در کل معنادار می‌باشد. مطلب بعدی، عدم وجود پدیده ی هم خطی بین متغیرهای مستقل است. این فرض از طریق بررسی میزان انحراف معرفی شده توسط نرم افزار SPSS بررسی شده است طوری که اگر این آماره بیشتر از ۰,۰۰۱ باشد، بیانگر وجود رابطه ی هم خطی بین خود متغیرهای مستقل است. ضریب همبستگی پیرسون میان متغیرهای تحقیق نیز بررسی می‌شود. ضرایب متغیرهای مدل رگرسیونی با استفاده از آزمون آزمون می‌گردد. با استفاده از رگرسیون خطی چندگانه به آزمون فرضیه‌ها می‌پردازیم. استقلال اجزای خطا در مدل برآزش شده از آماره دوربین واتسون استفاده می‌شود. اگر این آماره بین ۱,۵ تا ۲,۵ باشد، می‌توان بر این مطلب صحه گذاشت که اجزای خطا در این مدل همبستگی معناداری با یکدیگر نداشته و رفتاری مستقل از هم دارند. از آنجایی که در محاسبه ی آماره‌های آو برای آزمون‌های رگرسیونی و همچنین در محاسبه ی فواصل اطمینان از فرض نرمال بودن خطاها استفاده می‌کنیم لذا انحراف‌های بزرگ از توزیع نرمال می‌تواند روی صحت و اعتبار نتایج بدست آمده تاثیر زیادی بگذارد، علاوه بر این در صورتی که خطاها از توزیع‌های با دنباله‌های باریک‌تر یا پهن‌تر از توزیع نرمال پیروی کنند، ممکن است برآزش کمترین توان‌های دوم نسبت به تغییر کوچکی در داده‌ها حساس باشد که از نمودار احتمال نرمال مانده‌ها استفاده می‌کنیم. به عبارتی فرض دیگر، نرمال بودن توزیع اجزای خطا در مدل است که از نمودار p-p-plot استفاده شده است که نقاط (داده‌ها) مماس یا تقریباً مماس با خط ۴۵ درجه ی نمودار p-

p-plot است. همچنین تحلیل داده ها در بخش آمار توصیفی با محاسبه شاخصهای مرکزی از جمله میانگین، میانه و شاخصهای پراکندگی انحراف معیار چولگی و کشیدگی چولگی شروع خواهد شد. این شاخصها به تکیه صنایع مختلف و همچنین به صورت کلی انجام خواهد شد.

یافته های تحقیق

آمار توصیفی

به منظور شناخت بهتر ماهیت جامعه ای که در پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است و آشنایی بیشتر با متغیرهای پژوهش، قبل از تجزیه و تحلیل داده های آماری، لازم است این داده ها توصیف شود. همچنین توصیف آماری داده ها، گامی در جهت تشخیص الگوی حاکم بر آن ها و پایه ای برای تبیین روابط بین متغیرهایی است که در پژوهش به کار می رود. بنابراین، قبل از این که به آزمون فرضیه های پژوهش پرداخته شود، متغیرهای پژوهش به صورت خلاصه مورد بررسی قرار می گیرد. این خلاصه حاوی شاخصهای مرکزی، شاخص های پراکندگی و شاخص های شکل و توزیع برای توصیف متغیرهای تحقیق می باشد.

جدول ۱ آمار توصیفی متغیرهای مورد مطالعه

متغیر	میانگین	میان	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	مینیمم	ماکزیمم
تجدید صورتهای مالی	۰/۳۹۴	۰	۰/۴۳۸	۰/۲۱۰	-۰/۹۶	۱	۰
سن شرکت	۳/۳۶	۳/۴	۰/۴۵۱	-۰/۱۳۴	-۰/۱۰۷	۲/۳۱	۴/۴۱
بازده داراییها	۰/۱۵۵	۰/۱۰۹	۰/۲۰۸	۵/۶۴	۴۳/۵۳	۰/۰۰۱	۲/۱۷
بازده حقوق صاحبان سهام	۰/۶۵۷	۲/۷۵	۰/۴۷۱	۴/۷۵	۲۹/۸۹	۰/۰۰۱	۴/۴۴
اندازه شرکت	۳/۳۱	۳/۳	۰/۰۹۵	۰/۵۱۹	۰/۶۷۶	۰/۰۰۱	۲/۱۷

آمار استنباطی

برای بررسی مفروضات اساسی نیاز است که خطاها در دسترس باشد. در باقیمانده های مدل رگرسیون یک مقدار مشاهده متناظر با یک مقدار برآزش شده می باشد. چون تلقی از باقیمانده به صورت انحراف بین اندازه مشاهده. مقدار برآزش شده می باشد، لذا یک معیار یا اندازه از تغییراتی است که ب وسیله مدل رگرسیون توضیح داده نشده است. همچنین می توان باقیمانده ها را مقادیر شناخته شده خطا دانست، بنابراین هر انحراف از مفروضات در مورد خطاها باید در باقیمانده ها نمایان شود. در نتیجه تحلیل باقیمانده ها یک شیوه تاثیر گذار برای کشف انواع نامناسبیت ها در مدل می باشد. به طور کلی برای بررسی مفروضات اساسی رگرسیون می توان از خود رویه موجود در رویکرد رگرسیون ترم افزار استفاده نمود. با این حال ما در اینجا بررسی نرمال بودن را برای هر فرضیه به طور جداگانه آورده ایم. از آنجایی که در محاسبه ی آماره های آو برای آزمون های رگرسیون و همچنین در محاسبه ی فواصل اطمینان، از فرض نرمال بودن خطاها استفاده می کنیم لذا انحراف های بزرگ از توزیع نرمال می تواند روی صحت و اعتبار نتایج بدست آمده تاثیر زیادی بگذارد. علاوه بر این در صورتی که خطاها از توزیع های با دنباله های باریک تر یا پهن تر از توزیع نرمال پیروی کنند، ممکن است برآزش کمترین توان های دوم نسبت به تغییر کوچکی در داده ها حساس باشد. یک روش ساده برای بررسی فرض نرمال بودن رسم نمودار احتمال نرمال مانده ها است.

آزمون فرضیه اول:

فرضیه: بین اعلام اندازه شرکت و تجدید ارائه صورتهای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد. بیان آماری این فرضیه بدین شرح است:

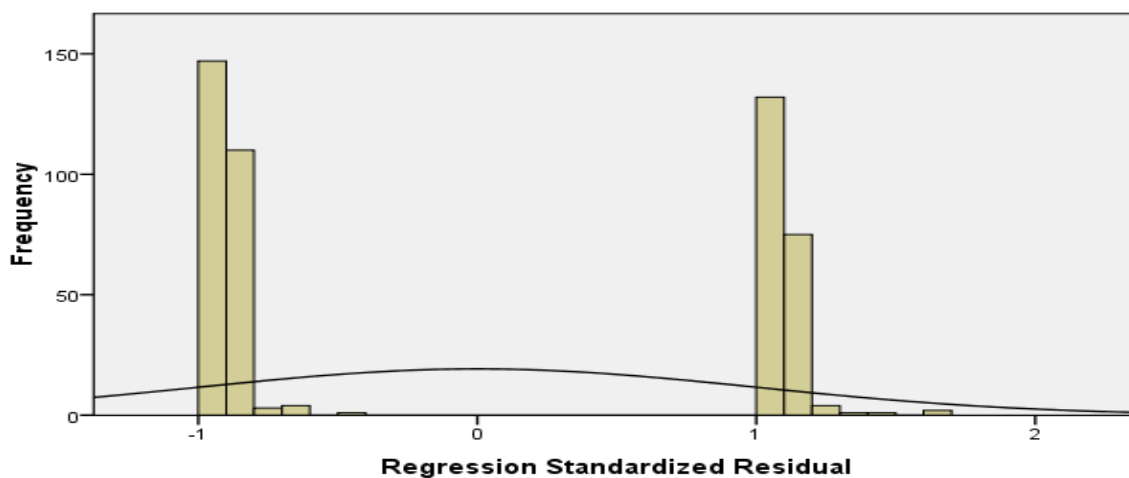
H0: بین اعلام اندازه شرکت و تجدید ارائه صورتهای مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود ندارد.

H1: بین اعلام اندازه شرکت و تجدید ارائه صورتهای مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

۱- پیش فرض نرمال بودن خطاها

Histogram

Dependent Variable: تجدید صورتهای مالی

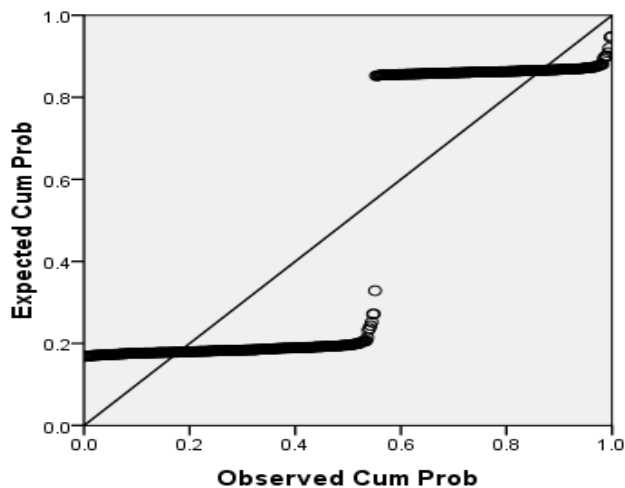
نمودار ۱ توزیع وضعیت خطاها

در این نمودار مشاهده می شود که توزیع خطاهای متغیرها از توزیع نرمال پیروی می کند.

۲- پیش فرض نرمال بودن باقی مانده ها از طریق نمودار نرمال باقی مانده ها

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Dependent Variable: تجدید صورتهای مالی

نمودار ۲ توزیع نرمال بودن خطاها

در نمودار فوق مشاهده می شود که باقی مانده ها حول خط مورب قرار گرفته اند بنابراین دارای توزیع نرمالی هستند.

۳- پیش فرض مستقل بودن خطاها

جدول ۲: آزمون آماری برای فرضیه اول

F(sig)		آزمون دوربین		ضریب تعیین		ضریب همبستگی	
۰/۵۸۴(۰/۶۲۶)		۱/۶۶		۰/۰۰۴		۰/۰۶۱	
Collinearity Statistics		sig	t	ضرایب		متغیرها	
VIF	Tolerance			استاندارد	غیر استاندارد	متغیرهای مستقل	متغیر وابسته
				Beta	خطای	B	(Constant)
۱/۰۲۱	۰/۹۹۶	۰/۸۸۶	-۰/۱۴۳	-۰/۰۰۷	۰/۲۱۲	-۰/۳۰۳	اندازه شرکت
۲/۳	۰/۴۳۳	۰/۹۰۱	-۰/۱۲۴	-۰/۰۰۹	۰/۱۴۶	۰/۰۱۸	بازده داریبها
۲/۳	۰/۴۳۳	۰/۴۳۵	-۰/۷۸۱	-۰/۰۵۴	۰/۰۶۵	-۰/۰۵۰	بازده حقوق صاحبان سهم

متغیرهای مستقل و وابسته دارای خطا می باشند که باید از هم مستقل باشند به همین منظور از آزمون دوربین واتسون استفاده می شود. در این جدول مقدار بدست آمده آن برابر ۱/۶۶ می باشد که این مقدار بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته لذا می توان گفت که خطاهای متغیرها مستقل از هم می باشند. هم چنین در جدول فوق مشاهده می شود که مقدار VIF برای کلیه متغیرهای مستقل کمتر از ۱۰ می باشد لذا مشکل هم خطی بین متغیرهای مستقل وجود ندارد. در جدول فوق رابطه بین اندازه شرکت و تجدیدی صورتهای مالی سنجیده شده است. به دلیل این که در هر معادله یک متغیر مستقل و دو متغیر کنترلی وجود دارد لذا برای آزمون فرضیات از رگرسیون چند متغیر استفاده شده است. در این جدول می بینیم که مقدار ضریب تعیین برابر با ۰/۰۰۴ می باشد که نشان میدهد مدل توسط متغیرهای مستقل به مقدار ۰/۴ درصد توجیح شده است از طرفی سطح معنی داری آزمون f از ۵ درصد بیشتر است که این نشان میدهد که مدل رگرسیون از اعتبار لازم برخوردار نیست. بنابراین فرض H_0 تایید و فرض H_1 رد می شود در نتیجه می توان گفت بین اندازه شرکت و تجدیدی صورتهای مالی ارتباط معنی داری وجود ندارد.

آزمون فرضیه دوم:

فرضیه: بین اعلام سن شرکت و تجدیدی صورتهای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد. بیان آماری این فرضیه بدین شرح است:

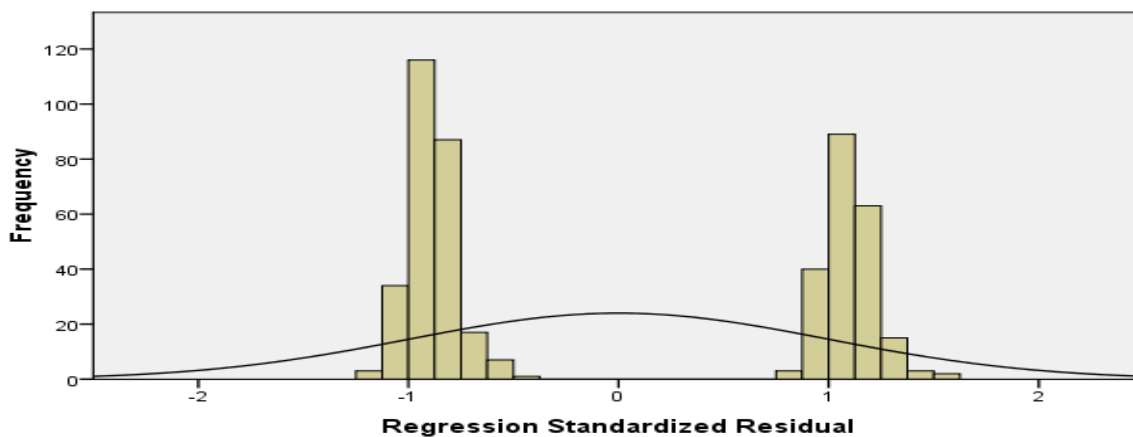
H_0 : بین اعلام سن شرکت و تجدیدی صورتهای مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود ندارد.
 H_1 : بین اعلام سن شرکت و تجدیدی صورتهای مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

۱- پیش فرض نرمال بودن خطاها

Histogram

Dependent Variable: تجدید صورتهای مالی

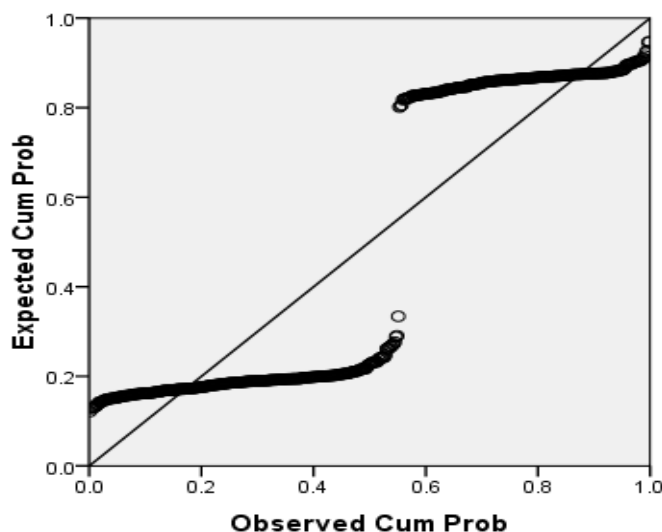
نمودار ۳ توزیع وضعیت خطاها

در این نمودار مشاهده می شود که توزیع خطاهای متغیرها از توزیع نرمال پیروی می کند.

۲- پیش فرض نرمال بودن باقی مانده ها از طریق نمودار نرمال باقی مانده ها

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Dependent Variable: تجدید صورتهای مالی

نمودار ۴ توزیع نرمال بودن خطاها

در نمودار فوق مشاهده می شود که باقی مانده ها حول خط مورب قرار گرفته اند بنابراین دارای توزیع نرمالی هستند.

۳- پیش فرض مستقل بودن خطاها

جدول ۳: آزمون آماری برای فرضیه دوم

F(sig)		آزمون دوربین		ضریب تعیین		ضریب همبستگی		
۲/۰۱(۰/۱۱۱)		۱/۷		۰/۰۱۳		۰/۱۱۲		
Collinearity Statistics		sig	t	ضرایب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد		متغیرها	
VIF	Tolerance				Beta	خطای	B	متغیرهای مستقل
		۰/۰۰۰	۴۴/۸		۰/۱۵۱	۰/۷۲۵	(Constant)	
۱/۰۲۱	۰/۹۹۶	۰/۰۳۹	-۲/۰۷	-۰/۰۹۵	۰/۰۴۴	-۰/۰۹۲	سن شرکت	تجدید
۲/۳	۰/۴۳۳	۰/۹۷۲	-۰/۰۳۶	-۰/۰۰۲	۰/۱۴۵	-۰/۰۰۵	بازده داریبها	ارائه
۲/۳	۰/۴۳۳	۰/۴۱۱	-۰/۸۲۳	-۰/۰۵۷	۰/۰۶۴	-۰/۰۵۳	بازده حقوق صاحبان سهم	های مالی

متغیرهای مستقل و وابسته دارای خطا می باشند که باید از هم مستقل باشند به همین منظور از آزمون دوربین واتسون استفاده می شود. در این جدول مقدار بدست آمده آن برابر ۱/۷ می باشد که این مقدار بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته لذا می توان گفت که خطاهای متغیرها مستقل از هم می باشند. هم چنین در جدول فوق مشاهده می شود که مقدار VIF برای کلیه متغیرهای مستقل کمتر از ۱۰ می باشد لذا مشکل هم خطی بین متغیرهای مستقل وجود ندارد. در جدول فوق رابطه بین سن شرکت و تجدیدی صورتهای مالی سنجیده شده است. به دلیل این که در هر معادله یک متغیر مستقل و دو متغیر کنترلی وجود دارد لذا برای آزمون فرضیات از رگرسیون چند متغیر استفاده شده است. در این جدول می بینیم که مقدار ضریب تعیین برابر با ۰/۱۱۲ می باشد که نشان میدهد مدل توسط متغیرهای مستقل به مقدار ۱۱/۲ درصد توجیح شده است از طرفی سطح معنی داری آزمون f از ۵ درصد بیشتر است که این نشان میدهد که مدل رگرسیون از اعتبار لازم برخوردار نیست. بنابراین فرض H_0 تایید و فرض H_1 رد می شود در نتیجه می توان گفت بین سن شرکت و تجدید صورتهای مالی ارتباط معنی داری وجود ندارد.

نتیجه گیری و پیشنهادها

برای آزمون فرضیه اول که عنوان می کند بین اندازه شرکت و تجدید ارائه صورتهای مالی در بورس اوراق بهادار تهران رابطه منفی وجود دارد. از رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. طبق جدول ۴-۵ مشاهده می شود که پیش فرضها مورد نیاز جهت نتیجه گیری از معادله رگرسیون رعایت نشده است بنابراین نمی توان از معادله رگرسیون نتیجه گیری کرد. بنابراین این فرضیه با پژوهش نیکبخت ورفیعی (۱۳۹۱) همسو می باشد. نیکبخت ورفیعی (۱۳۹۱) در تحقیق با عنوان عوامل موثر بر تجدید ارائه صورتهای مالی با استفاده از داده های ۲۰۲ شرکت در بازه زمانی سالهای ۱۳۸۴ الی ۱۳۸۸ نشان دادند که سود آوری، اهرم مالی، مدت تصدی مدیریت، تغییر مدیریت، تغییر حسابرسان و اندازه موسسه حسابرسانی

بر وقوع تجدیدارانه صورتهای مالی موثر هستند. متغیرهای اندازه شرکت، افزایش سرمایه و پاداش مدیریت فاقد رابطه معناداری با وقوع تجدیدارانه صورتهای مالی بوده اند.

برای آزمون فرضیه دوم که عنوان می‌کند بین سن شرکت و تجدیدارانه صورتهای مالی در بورس اوراق بهادار تهران رابطه منفی وجود دارد. از رگرسیون چند متغیره استفاده شده است طبق جدول ۴-۶ مشاهده می‌شود که پیش فرضها مورد نیاز جهت نتیجه گیری از معادله رگرسیون رعایت نشده است بنابراین نمی‌توان از معادله رگرسیون نتیجه گیری کرد. بنابراین این فرضیه با پژوهش سجادی (۱۳۸۳) و (میرز، میرز، و عامر، ۲۰۰۳) همسو می‌باشد. سجادی (۱۳۸۳) در بررسی رابطه بین تعدیلات سنواتی و قیمت سهام و اندازه و طول عمر شرکتها یافته‌های تحقیق حاکی از این است که تعدیلات سنواتی دارای محتوای اطلاعاتی بوده و شرکت‌های بزرگتر از تعدیلات سنواتی کمتری برخوردارند است ولی طول عمر شرکتها تاثیری بر تعدیلات سنواتی ندارد. (میرز، میرز، عامر، ۲۰۰۳) اطلاعات ۵۶۲ شرکت که بین ژوئن ۱۹۹۷ و اکتبر ۲۰۰۱ صورتهای مالی خود را تجدیدارانه نموده‌اند تجزیه و تحلیل کرد. نتایج تحقیق نشان داد که مالی شرکت‌های دارای دوره تصدی حسابرسی طولانی تر، علاقه ایی به تنظیم و ارائه مجدد صورتهای ندارند، همچنین در برخی از نمونه ها ارتباطی بین دوره تصدی حسابرس با احتمال ارائه مجدد صورتهای مالی مشاهده نشد. از سوی دیگر، افزایش دوره تصدی بیش از سه سال در شرکت‌های نمونه باعث انحراف صاحبکاران از استانداردهای حسابداری برای گزارشگری فعالیت های تجاری شده است.

محدودیت‌ها

۱. به علت اینکه صورت‌ها و گزارشهای مالی سایر شرکتها عرضه عمومی نمی‌گردد، بررسی این تحقیق تنها به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران محدود بوده است.
۲. در ایران ارائه مجدد مستقل وجود ندارد و صورتهای مالی تجدیدارانه شده دوره مالی گذشته همراه با صورتهای مالی سال جاری و به صورت مقایسه ای ارائه می‌شود که این موضوع می‌تواند بر نتایج پژوهش تاثیر داشته باشد.
۳. یکی از جنبه‌های مهم هر پژوهشی وجود داده‌ها و اطلاعات دقیق و نیز سهولت دسترسی به آن‌ها است. در اکثر کشورهای پیشرفته، پایگاه‌های اطلاعاتی دقیق وجود دارد. ولی در کشور ما در برخی موارد، اطلاعات و داده‌های پایگاه‌های مختلف یکسان نیستند. همچنین در پایگاه‌های اطلاعاتی ایران صورتهای مالی تجدیدارانه شده، وجود ندارد. بنابراین، برای دسترسی به صورتهای مالی تجدیدارانه شده و همچنین در مواردی که تناقض وجود دارد برای کیفیت بیشتر پژوهش از سایت شرکت بورس استفاده شده است.

پیشنهاد‌های تحقیق

۱. به سازمان حسابرسی و بورس و اوراق بهادار پیشنهاد می‌شود در حوزه تدوین استانداردها و دستورالعمل‌ها مقرر کنند که شرکت‌ها در زمان مشخص شدن لزوم تجدیدارانه و بیش از انتشار اطلاعات مالی سال آتی اقدام به تهیه و انتشار صورت‌های مالی تجدیدارانه شده خود نمایند، تا استفادکنندگان از صورت‌های مالی زودتر به اطلاعات تجدیدارانه شده که کیفیت بیشتری دارند، دسترسی پیدا کنند، از آنجا که اطلاعات مالی با کیفیت تر منجر به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی می‌گردد، بنابراین پیشنهاد مذکور در نهایت کاهش عدم تقارن اطلاعاتی را به دنبال خواهد داشت.

۲. به سازمان بورس و اوراق بهادار پیشنهادی شود، شرکت‌هایی را که در سال‌های مت‌مادی اقدام به تجدیدارائه صورت‌های مالی خود کرده‌اند، ملزم کند تا علاوه بر صورت‌های مالی مقایسه‌ای سال جاری و سال قبل، صورت‌های مالی مقایسه‌ای تجدیدارائه شده و گزارش شده اولیه را همراه با افشای مبالغ ارقام تجدیدارائه شده و دلایل آن‌ها ارائه نمایند.
۳. به منظور کاهش عدم تقارن اطلاعاتی پیشنهادی گردد سازمان بورس و اوراق بهادار و نیز سازمان حسابداری به عنوان مرجع تدوین‌کننده استانداردهای حسابداری بر روی آن بخش از اطلاعات مالی که قابلیت مدیریت و دستکاری بیشتری دارند و استانداردهایی که بیشتر در معرض این موضوع قرار دارند، توجه بیشتری نموده تا مانع از ایجاد عدم تقارن اطلاعاتی در بازار بورس شده و به تبع آن به هدف نهایی بازار سرمایه که همانا تسهیم عادلانه به واسطه ارزیابی مناسب است، کمک کنند.

پیشنهاد‌های پژوهشی

۱. بررسی رابطه بین عملکرد شرکت‌ها و تجدید صورت‌های مالی.
۲. بررسی رابطه بین نقد شوندگی سهام و تجدید صورت‌های مالی
۳. واکنش بازار بورس اوراق بهادار تهران به اطلاعاتی تجدیدارائه صورت‌های مالی.
۴. مطالعه تاثیر عدم تقارن اطلاعاتی بر تجدیدارائه صورت‌های مالی با توجه به نوع صنعت.
۵. بررسی روند تجدیدارائه صورت‌های مالی قبل و بعد از اجرای استانداردهای حسابداری ایران

منابع

۱. احمدپور، احمد و امیرسائیان (۱۳۸۵). "رابطه‌ی بین معیارهای ریسک و اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در بورس اوراق بهادار تهران". فصلنامه‌ی بررسی‌های حسابداری و حسابداری، شماره ۴۶، صص ۶۰-۳۷
۲. احمدپور کاسگری، احمد و مریم عجم (۱۳۸۹). "بررسی رابطه بین کیفیت ارقام تعهدی و عدم تقارن اطلاعاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، فصلنامه‌ی بورس اوراق بهادار، شماره ۱۱، صص ۱۲۴-۱۰۷.
۳. رحیمیان، نظام‌الدین و سالکی، علی. (۱۳۸۸)، بررسی رابطه میان برخی سازوکارهای حاکمیت شرکتی و عدم تقارن اطلاعاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی‌های حسابداری و حسابداری، ش ۵۸، صص ۸۶-۷۱.
۴. رضازاده، جوادی‌زاد، عبدالله، (۱۳۸۷)، رابطه بین عدم تقارن اطلاعاتی و محافظه‌کاری در گزارشگری مالی. بررسی‌های حسابداری و حسابداری، شماره ۵۴، صص ۸۰-۶۳.
۵. رفیعی، ا. (۱۳۹۱). تدوین الگوی عوامل مؤثر بر تجدید ارائه صورتهای مالی در ایران، مجله دانش حسابداری، سال سوم، شماره ۹، صص ۱۶۷-۱۹۴.
۶. رفیعی، ا. (۱۳۹۳). تجدید ارائه صورتهای مالی و عوامل مؤثر بر آن در صنایع مختلف، مجله دانش حسابداری، سال چهاردهم، شماره ۵۵.
۷. شریعت پناهی، سیدمجید، و کاظمی، حسین. (۱۳۸۹)، "تاثیر ارائه مجدد صورتهای مالی بر محتوای اطلاعاتی سود"، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۲۶.
۸. قائمی، محمدحسین و محمدرضا وطن پرست (۱۳۸۴)، بررسی نقش اطلاعات حسابداری در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی‌های حسابداری و حسابداری، شماره ۴۱، صص ۱۰۳-۸۵.
۹. کاشانی پور، م. و مومنی، ا. (۱۳۹۰)، مروری بر عوامل مؤثر بر عدم تقارن اطلاعاتی و معیارهای سنجش آن در تحقیقات بازار سرمایه. مجموعه مقالات نهمین همایش سراسری حسابداری ایران، دانشگاه سیستان و بلوچستان زاهدان.

۱۰. مکیان، ن. (۱۳۹۳). تاثیر حاکمیت شرکتی بر عدم تقارن اطلاعاتی، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، سال چهاردهم، شماره چهارم، صص ۲۲-۱.

11. Akerlof, G. Spence. M, and Stiglitz, J. (1970). Markets with asymmetric information .<http://www.Nobelprize.org/Economist>.
12. Chan , S.H. , Kim , K.A., Rhee , S.G. , (2005) ."price Limit performance :Evidence from transactions data and the limit order book" ,journal of Empirical finance , Vo- 1.12,269-290.
13. Cormier, D., Sylvain, H., and Marie, L. (2013). The incidence of earnings management on information asymmetry in a certain environment: Some Canadian evidence. Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, 22: 26– 38.
14. Dye , R.(1998), investor sophistication and voluntary disclosure. Review of accounting studies , 3(3) ,pp.261-870.
15. Lin, Y. M., You, S. J., and Huang, M.S. (2012). Information asymmetry and liquidity risk. International Review of Business Research Papers, 8 (1): 112-131.
16. Palmrose, Z.V, Richardson, V.J. and S.Scholz. (2004). Determinants of market reactions to restatement announcements. Journal of Accounting and Economics 37: 59-89.
17. Shin , Y .(2002). The effect of product market competition on corporate voluntary Disclosure Decisions ,<http://ssrn.com>.pp.1-47.
18. Woods, M. (2009). "The valuation and contracting roles of restated earnings". Doctoral dissertation, university of Cincinnati.
19. Yun, J.K. & Kim, J (2010). Promoters of Earnings Restatement:An Exploratory Analysis of Discretionary Accruals before and after SOX.working paper. The City University of New York.